

ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Ստրասբուրգ, փետրվար 1995թ.

**ԱԶԳԱՅԻՆ ՓՈԹՐԱՄԱՍՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ
ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ՇՐՋԱՆԱԿԱՅԻՆ ԿՈՆՎԵՆՅԻԱ ԵՎ
ԲԱՅԱՏՐԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՅՑ**

ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՄ

Եվրոպայի Խորհրդի շրջանակներում, Ազգային Փոքրամասնությունների Իրավունքների Պաշտպանության Հարուկ Կոմիտեի կողմից՝ Նախարարների Կոմիտեի լիազորությամբ, մշակված «Ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության մասին» շրջանակային

Կոնվենցիան, ընդունվել է Եվրոպայի Խորհրդի Նախարարների Կոմիտեի կողմից 1994թ. նոյեմբերի 10ին: Այն բաց էր Եվրոպայի Խորհրդի անդամ-երկրների ստորագրման համար 1995թ. փետրվարի 1-ից:

Անդամ չհանդիսացող պետությունները Նախարարների Կոմիտեի կողմից կարող են հրավիրվել սույն փաստաթղթին մասնակից դառնալու համար:

Հրապարակված սույն փաստաթուղթը ներառում է «Ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության մասին» շրջանակային Կոնվենցիայի տեքստը, ինչպես նա- բացառական զեկույցը:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՓՈԹՐԱՄԱՍՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ

ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

ՇՐՋԱՆԱԿԱՅԻՆ ԿՈՆՎԵՆՑԻԱ

Սույն Շրջանակային Կոնվենցիան ստորագրած Եվրոպայի Խորհրդի անդամ-երկրները - այլ պետությունները,

Հաշվի առնելով, որ Եվրոպայի Խորհրդի նպատակն է իր անդամ-երկրների ավելի սերտ միության հասնելը՝ նրանց ընդհանուր հարստություն համարվող իդեալների - սկզբունքների պաշտպանության - զարգացման նպատակով,

Հաշվի առնելով, որ այդ նպատակին հասնելու միջոցներից մեկը՝ մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պահպանումը - հեղափոխական իրականացումն է,

Ցանկանալով զարգացնել - կյանքի կոչել Եվրոպայի Խորհրդի անդամ-երկրների Պետությունների - Կառավարությունների ղեկավարների՝ 1993թ. հոկտեմբերի 9-ին ընդունված Վիեննայի Հռչակագրի դրույթները,

Իրենց համապատասխան տարածքներում ազգային փոքրամասնությունների գոյությունը պաշտպանելու վճռականությամբ լեցուն,

Հաշվի առնելով, որ Եվրոպայի պատմության մեջ եղած ցնցումները ցույց են տվել, որ ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանությունը անհրաժեշտ է Եվրոպական մայրցամաքում կայունության, ժողովրդավարական անվտանգության - խաղաղության համար,

Հաշվի առնելով, որ բազմակարծիք - իսկապես ժողովրդավարական հասարակությունը պարտավոր է ոչ միայն հարգել ազգային փոքրամասնության պատկանող յուրաքանչյուր անձի էթնիկական, մշակութային, լեզվական - կրոնական ինքնությունը, այլ- ստեղծել համապատասխան պայմաններ, որոնք թույլ կտան արտահայտել, պահպանել - զարգացնել այդ ինքնությունը,

Հաշվի առնելով, որ հանդուրժողականության - երկխոսության մթնոլորտի ստեղծումն անհրաժեշտ է, որպեսզի մշակութային բազմազանությունը լինի յուրաքանչյուր հասարակության հարստացման - ոչ թե պառակտման աղբյուր - գործոն,

Հաշվի առնելով, որ հանդուրժող - բարգավաճող Եվրոպայի զարգացումը կախված է ոչ միայն երկրների միջ- համագործակցությունից, այլ- պահանջում է տեղական - տարածաշրջանային իշխանությունների միջսահմանային համագործակցություն՝

յուրաքանչյուր պետության սահմանադրությունն ու տարածքային ամբողջականությունը հարգելու պայմանով,

Ելնելով «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» կոնվենցիայից - դրա Արձանագրություններից,

Ելնելով Միավորված Ազգերի Կազմակերպության կոնվենցիաներում - հռչակագրերում, ինչպես նա- Եվրոպայի Անվտանգության - Համագործակցության Խորհրդաժողովի փաստաթղթերում, մասնավորապես, 1990թ. հունիսի 29-ի Կոպենհագենի փաստաթղթում, ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության բնագավառում ստանձնած պարտավորություններից,

Վճռականությամբ լեցուն որոշելու այն սկզբունքները, որոնց պետք է հետ-ել, - դրանցից բխող պարտականությունները՝ անդամ-երկրներում - այլ պետություններում, որոնք կարող են դառնալ սույն փաստաթղթի մասնակիցներ, ազգային փոքրամասնությունների - այդ փոքրամասնություններին պարկանող անձանց իրավունքների - ազատությունների արդյունավետ պաշտպանությունը երաշխավորելու համար՝ հարգելով օրենքի գերակայությունը, պետությունների տ ա ր ա ծքա յին ամբողջականությունը - ինքնիշխանությունը,

Սույն շրջանակային Կոնվենցիայում ամրագրված սկզբունքները, ազգային օրենսդրության - համապատասխան պետական քաղաքականության հիման վրա, կյանքի կոչելու վճռականությամբ լի, Համաձայնվեցին հետ-յալի շուրջ.

Բաժին I

Հոդված 1

Ազգային փոքրամասնությունների - այդ փոքրամասնություններին պարկանող անձանց իրավունքների - ազատությունների պաշտպանությունը մարդու իրավունքների միջազգային պաշտպանության անբաժան մասն է -, որպես այդպիսին, հանդիսանում է միջազգային համագործակցության բնագավառ:

Հոդված 2

Սույն շրջանակային Կոնվենցիայի դրույթները պետք է կիրառվեն բարեխիղճ կերպով, ըմբռնման - հանդուրժողականության ոգով - բարիդրացիության, պետությունների միջ- բարեկամական հարաբերությունների - համագործակցության սկզբունքներին համապատասխան:

Հոդված 3

1. Ազգային փոքրամասնության պարկանող յուրաքանչյուր անձ, պետք է ունենա այդպիսին համարվելու կամ չհամարվելու, ազատ ընտրության իրավունք - այդ

ընտրությունը կամ այն իրավունքների իրականացումը, որ կապված են այդ ընտրության հետ, չպետք է տվյալ անձին դնեն անբարենպաստ պաշտոններում:

2. Ազգային փոքրամասնությունների պարկանոց անձիք, անհատապես, ինչպես նաև մյուսների հետ խմբերով, կարող են իրականացնել իրավունքներ - օգտվել ազատություններից, որոնք բխում են սույն շրջանակային Կոնվենցիայում ամրագրված սկզբունքներից:

ինքնութ

Բաժին II

Հոդված 4

1. Կողմերը պարտավորվում են ազգային փոքրամասնությունների պարկանոց անձանց համար երաշխավորել օրենքի առջ- հավասարությունը - օրենքով հավասար պաշտպանությունը: Այդ առումով, արգելվում է ազգային փոքրամասնության պարկանելիության վրա հիմնված ցանկացած խտրականություն:
2. Կողմերը պարտավորվում են, անհրաժեշտ դեպքերում, ձեռնարկել համապատասխան միջոցներ, որպեսզի տնտեսական, սոցիալական, քաղաքական - մշակութային կյանքի բոլոր բնագավառներում, աջակցեն ազգային փոքրամասնությանը - բնակչության մեծամասնությանը պարկանոց անձանց միջ- լիակատար - իրական հավասարությունը: Այս նպատակով, Կողմերը ըստ պարզաճի պետք է հաշվի առնեն ազգային փոքրամասնությունների պարկանոց անձանց առանձնահատուկ պայմանները:
3. Երկրորդ կետի դրույթներին համապատասխան ընդունված միջոցները չպետք է համարվեն խտրականություն:

Հոդված 5

1. Կողմերը պարտավորվում են նպաստել ազգային փոքրամասնությունների պարկանոց անձանց համար այնպիսի պայմանների ստեղծմանը, որոնք նրանց անհրաժեշտ են իրենց մշակույթը պահպանելու - զարգացնելու, ինչպես նաև ինքնության հիմնական փորձերը՝ կրոնը, լեզուն, ավանդույթները - մշակութային ժառանգությունը պահպանելու համար:
2. Իրենց ընդհանուր ինտեգրացիոն քաղաքականության իրականացման համար ձեռնարկվող միջոցներին ոչ ի վնաս, Կողմերը պետք է ձեռնպահ մնան ցանկացած քաղաքական կամ գործնական գործողություններից, որոնք հետապնդում են ազգային փոքրամասնությունների պարկանոց անձանց,

հակառակ նրանց կամքի, միաձուլելու նպատակ - պետք է այդ անձանց պաշտպանեն ցանկացած գործողություններից, որոնք ուղղված են այդպիսի միաձուլման:

Հոդված 6

1. Կողմերը պետք է խրախուսեն հանդուրժողականության - մշակույթների միջ-երկխոսության մթնոլորտը, - պետք է արդյունավետ քայլեր ձեռնարկեն իրենց տարածքներում բնակվող բոլոր անձանց միջ-, անկախ նրանց էթնիկական, մշակութային, լեզվական կամ կրոնական պարկանելիությունից, փոխադարձ հարգանքը, փոխըմբռնումը - համագործակցությունը խթանելու համար, մասնավորապես, կրթության, մշակույթի - լրատվական միջոցների բնագավառներում:

2. Կողմերը պարտավորվում են ձեռնարկել համապատասխան միջոցներ այն անձանց պաշտպանելու համար, ովքեր կարող են իրենց էթնիկական, մշակութային, լեզվական կամ կրոնական պարկանելության պատճառով դառնալ սպառնալիքների, խտրականության, թշնամական կամ բռի գործողությունների զոհ:

Հոդված 7

Կողմերը պետք է ապահովեն ազգային փոքրամասնության պարկանող յուրաքանչյուր անձի՝ խաղաղ հանրահավաքների, միությունների մեջ ընդգրկվելու, խոսքի, մտքի, խղճի - դավանանքի ազատության իրավունքների հարգումը:

Հոդված 8

Կողմերը պարտավորվում են ճանաչել ազգային փոքրամասնության պարկանող յուրաքանչյուր անձի՝ սեփական կրոնը կամ հավատը բացահայտ դավանելու, ինչպես նա- կրոնական հաստատություններ, կազմակերպություններ - ընկերություններ ստեղծելու իրավունքը:

Հոդված 9

1. Կողմերը պարտավորվում են ճանաչել, որ ազգային փոքրամասնության պարկանող յուրաքանչյուր անձի իր կարծիքն արտահայտելու իրավունքը ներառում է կարծիքներ ունենալու - փոքրամասնության լեզվով տեղեկատվություն - գաղափարներ ստանալու - հաղորդելու ազատությունը՝ անկախ պետական իշխանությունների միջամտությունից - սահմաններից: Իրենց իրավական համակարգի շրջանակներում, Կողմերը պետք է ապահովեն, որպեսզի լրատվական միջոցների մատչելիության հարցում ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձիք չենթարկվեն խտրականության:

2. Առաջին կետը չի արգելում, որպեսզի Կողմերը, հնչուն ռադիոյի - հեռուստահեռարձակման կամ կինամատուցողաֆիայի ձեռնարկությունների համար արտոնագրում պահանջեն՝ առանց որ-է խտրականության - օբյեկտիվ չափանիշների հիման վրա:

3. Կողմերը չպետք է արգելեն ազգային փոքրամասնությունների պաշտպանող անձանց կողմից փախչող մամուլի միջոցների սրեղծումն ու օգտագործումը: Հնչուն ռադիոյի - հեռուստահեռարձակման

իրավական դաշտի շրջանակներում, որքանով, որ դա հնարավոր է, - հաշվի առնելով 1-ին կետի դրույթները, Կողմերը, ազգային փոքրամասնությունների պաշտպանող անձանց համար, պետք է երաշխավորեն լրատվական սեփական միջոցների սրեղծման - օգտագործման հնարավորությունը:

4. Իրենց իրավական համակարգերի շրջանակներում, Կողմերը պետք է համարժեք միջոցներ ձեռնարկեն ազգային փոքրամասնությունների պաշտպանող անձանց համար լրատվական միջոցների մատչելիությունը դյուրացնելու, ինչպես նա- հանդուրժողականությունը խրախուսելու - մշակութային բազմակարծությունը ապահովելու համար:

Հոդված 10

1. Կողմերը պարտավորվում են ճանաչել, որ ազգային փոքրամասնության պաշտպանող յուրաքանչյուր անձ, անձնական կյանքում - հասարակական վայրերում, իր փոքրամասնության լեզվից, բանավոր - գրավոր, անարգել օգտվելու իրավունք ունի:

2. Ավանդապես կամ զգալի քանակությամբ ազգային փոքրամասնությունների պաշտպանող անձանցով բնակեցված վայրերում, եթե այդ անձինք խնդրել են, - այնպեղ, որպեղ այդպիսի խնդրանքը համապատասխանում է իրական կարիքներին, Կողմերը, որքանով որ հնարավոր է, պետք է ձգտեն ապահովել այնպիսի պայմաններ, որոնք հնարավորություն կտան այդ անձանց - վարչական իշխանությունների միջ- հարաբերություններում օգտագործել փոքրամասնության լեզուն:

3. Կողմերը պարտավորվում են երաշխավորել ազգային փոքրամասնության պաշտպանող յուրաքանչյուր անձի իրավունքը, ամենակարճ ժամկետներում, իրեն հասկանալի լեզվով, փեղեկություն ստանալ իր ձերբակալության պատճառների, իր դեմ հարուցված մեղադրանքների բնույթի - պատճառների մասին, ինչպես նա- իր պաշտպանությունը իրականացնել այդ լեզվով, դրա համար անհրաժեշտության դեպքում ստանալով թարգմանչի անվճար ծառայություն:

Հոդված 11

1. Կողմերը պարտավորվում են ճանաչել, որ ազգային փոքրամասնության պաշտպանող յուրաքանչյուր անձ ունի իր անունը, ազգանունը - հայրանունը փոքրամասնության լեզվով օգտագործելու, ինչպես նա- դրանց պաշտոնական ճանաչման իրավունք՝ փվյալ երկրի իրավական պահանջներին հա մա պ ա սիա ն:

2. Կողմերը պարտավորվում են ճանաչել, որ ազգային փոքրամասնության պարկանող յուրաքանչյուր անձ, իր փոքրամասնության լեզվով, հասարակության համար րեսանելի, մասնավոր բնույթի նշումներ, գրություններ - այլ րեղեկաբություն րեղադրելու իրավունք ունի:
3. Ազգային փոքրամասնության պարկանող անձանց զգալի թվաքանակով ավանդապես բնակեցված րարածքներում, Կողմերը, իրենց իրավական համակարգերի շրջանակներում, անհրաժեշտության դեպքում նա- ներառյալ այլ պերությունների հետ կնքված համաձայնագրերը, ինչպես նա- հաշվի առնելով կոնկրետ պայմանները, պերք է ապահովեն ավանդական րեղական անվանումների, փողոցների անվանումների, ինչպես նա- բնակչության համար նախաբեսված րեղագրական այլ նշումների, փոքրամասնության լեզվով, ցուցանակների րեղադրումը, երբ այդպիսի նշումների բավարար կարիք կա:

Հոդված 12

1. Կողմերը, անհրաժեշտության դեպքում, կրթության - գիտական ուսումնասիրությունների բնագավառում, պերք է միջոցներ ձեռնարկեն իրենց ազգային փոքրամասնությունների - բնակչության մեծամասնության մշակույթի, պարմության, լեզվի - կրոնի վերաբերյալ գիտելիքներն ամրապնդելու համար:
2. Այս կոնրեքստում, Կողմերը, մասնավորապես պերք է համարժեք հնարավորություններ րրամադրեն ուսուցիչների պարասսուման, դպրոցական դասագրքերով ապահովման համար - դյուրացնեն շփումները րարբեր համայնքների ուսանողների - ուսուցիչների միջ-:
3. Կողմերը պարտավորվում են ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանց համար, բոլոր մակարդակներով, ապահովել կրթության մարչելիության հավասար հնարավորություններ:

Հոդված 13

1. Իրենց կրթական համակարգերի շրջանակներում, Կողմերը պերք է ճանաչեն, որ ազգային փոքրամասնության պարկանող անձիք իրավունք ունեն սրեղծել - դեկավարել իրենց սեփական մասնավոր կրթական - վերապարասսուման հասրաբությունները:
2. Այս իրավունքի իրագործումը Կողմերի վրա ոչ մի ֆինանսական պարտավորություններ չի դնում:

Հոդված 14

1. Կողմերը պարտավորվում են ճանաչել ազգային փոքրամասնությանը պարկանող յուրաքանչյուր անձի իրավունքը՝ սովորելու իր փոքրամասնության լեզուն:

2. Ավանդաբար կամ զգալի քանակությամբ ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանցով բնակեցված տարածքներում, բավարար կարիքի դեպքում, Կողմերը, հնարավորությունների սահմաններում - իրենց կրթական համակարգերի շրջանակներում, պետք է երաշխավորեն, ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանց համար, իրենց լեզուն ուսումնասիրելու կամ այդ լեզվով կրթություն ստանալու համարժեք հնարավորություններ:

3. Սույն հոդվածի 2-րդ պարբերության դրույթները չպետք է իրագործվեն ի վնաս պաշտոնական լեզվի ուսուցմանը - դասավանդմանը:

Հոդված 15

Կողմերը պետք է անհրաժեշտ պայմաններ ստեղծեն ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանց արդյունավետ մասնակցությունը մշակութային, հասարակական - տնտեսական կյանքում, ինչպես նաև պետական գործունեության մեջ, մասնավորապես, իրենց առնչվող հարցերում, ապահովելու համար:

Հոդված 16

Կողմերը պետք է ձեռնպահ մնան այնպիսի միջոցներից, որոնք փոխում են բնակչության կառուցվածքային կազմը այն տարածքներում, որոնք բնակեցված են ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանցով - նպատակ ունեն սահմանափակել սույն շրջանակային Կոնվենցիայի սկզբունքներից բխող իրավունքները - ազատությունները:

Հոդված 17

1. Կողմերը պարտավորվում են չխոչընդոտել ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանց իրավունքը՝ հաստատել - պահպանել ազատ - խաղաղ միջսահմանային շփումներ այլ պետություններում օրինական կերպով գտնվող անձանց հետ, մասնավորապես նրանց հետ, ովքեր ունեն ընդհանուր էթնիկական ինքնություն, լեզվական, կրոնական կամ մշակութային ընդհանուր ժառանգություն:

2. Կողմերը պարտավորվում են չխոչընդոտել ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանց՝ ոչ-կառավարական կազմակերպությունների գործունեությանը, ազգային - միջազգային մակարդակներով, մասնակցելու իրավունքը:

Հոդված 18

1. Համապատասխան ազգային փոքրամասնություններին պարկանող անձանց պաշտպանությունն ապահովելու համար, Կողմերը, անհրաժեշտության դեպքում, պետք է ջանք գործադրեն, այլ պետությունների, մասնավորապես, հարևան երկրների հետ, երկկողմ - բազմակողմ համաձայնագրեր կնքելու համար:

2.Կողմերը, անհրաժեշտության դեպքում, պետք է միջոցներ ձեռնարկեն միջսահմանային համագործակցությունը խրախուսելու համար:

Հոդված 19

Կողմերը պարտավորվում են հարգել - կիրառել սույն շրջանակային Կոնվենցիայի սկզբունքները, անհրաժեշտության դեպքում, կատարելով միայն այնպիսի սահմանափակումներ - բացառություններ, որոնք նախատեսված են միջազգային իրավական փաստաթղթերում, մասնավորապես, «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» կոնվենցիայում, այնքանով, որքանով որ դրանք վերաբերում են նշված սկզբունքներից բխող իրավունքներին - ազատություններին:

ԲԱԺԻՆ III

Հոդված 20

Սույն շրջանակային կոնվենցիայի սկզբունքներից բխող իրավունքների - ազատությունների իրագործման ժամանակ, ազգային փոքրամասնությանը պատկանող յուրաքանչյուր անձ պետք է հարգի ազգային օրենսդրությունը - մյուսների իրավունքները, մասնավորապես, բնակչության մեծամասնության - այլ ազգային փոքրամասնությունների իրավունքները:

Հոդված 21

Ոչինչ սույն շրջանակային Կոնվենցիայում չի կարող մեկնաբանվել որպես ցանկացած անհատի որ-է ենթադրվող գործունեությամբ զբաղվելու կամ ինչ որ գործողություններ կատարելու իրավունք, որը հակասում է միջազգային իրավունքի, մասնավորապես, ինքնիշխան հավասարության, տարածքային ամբողջականության - պետությունների քաղաքական անկախության սկզբունքներին:

Հոդված 22

Ոչինչ սույն շրջանակային Կոնվենցիայում չի կարող մեկնաբանվել որպես Պայմանավորվող Կողմերից յուրաքանչյուրի օրենքներով կամ որ-է այլ համաձայնագրով, որին այդ Կողմը մասնակից է, երաշխավորվող մարդու իրավունքների կամ հիմնական ազատությունների սահմանափակում կամ նվազեցում:

Հոդված 23

Սույն շրջանակային Կոնվենցիայում շարադրված սկզբունքներից բխող ազատությունները - իրավունքները, այնքանով, որքանով որ հանդիսանում են «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» կոնվենցիայի կամ դրա Արձանագրությունների առարկա, պետք է հասկացվեն որպես վերջինիս համապատասխան դրույթներ:

ԲԱԺԻՆ IV

Հոդված 24

1. Եվրոպայի Խորհրդի Նախարարների Կոմիտեն լիազորված է հեղ-ել Պայմանավորվող պետությունների կողմից սույն շրջանակային Կոնվենցիայի իրագործմանը:
2. Կողմերը, որոնք չեն հանդիսանում Եվրոպայի Խորհրդի անդամ, կոնվենցիայի իրագործման մեխանիզմին կմասնակցեն համաձայն այն պայմանների, որոնք պետք է սահմանվեն:

Հոդված 25

1. Որ-է Պայմանավորվող Կողմի նկատմամբ սույն շրջանակային Կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելուց հետո, մեկ տարվա ընթացքում, վերջինս Եվրոպայի Խորհրդի Գլխավոր քարտուղարին պետք է փոխանցի օրենսդրական - այլ միջոցառումների մասին համալիր տեղեկատվություն, որոնք ընդունվել - ձեռնարկվել են սույն շրջանակային Կոնվենցիայից բխող սկզբունքները իրականացնելու համար:
2. Հետագայում յուրաքանչյուր Կողմ պարբերաբար - ամեն անգամ, երբ Նախարարների Կոմիտեի կողմից կստանա համապատասխան խնդրանք, Գլխավոր քարտուղարին պետք է ներկայացնի ցանկացած այլ տեղեկատվություն, կապված սույն շրջանակային Կոնվենցիայի իրագործման հետ:
3. Սույն հոդվածի դրույթների համաձայն ստացված ամբողջ տեղեկատվությունը, Գլխավոր քարտուղարը պետք է փոխանցի Նախարարների Կոմիտեին:

Հոդված 26

1. Սույն շրջանակային Կոնվենցիայում շարադրված սկզբունքների իրականացման համար Կողմերից որ-է մեկի ընդունած միջոցառումների նույնականության գնահատման ժամանակ, Նախարարների Կոմիտեին պետք է օժանդակի Խորհրդակցական Կոմիտեն, որի անդամները պետք է ճանաչված իրազեկություն ունենան ազգային փոքրամասնությունների պաշտպանության բնագավառում:

2. Խորհրդակցական Կոմիտեի կազմավորման կարգը, ինչպես նա- աշխատանքային ընթացակարգը, պետք է սահմանվեն Նախարարների Կոմիտեի կողմից, սույն շրջանակային կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելուց հետո, մեկ փարվա ընթացքում:

ԲԱԺԻՆ V

Հոդված 27

Սույն շրջանակային Կոնվենցիան բաց է Եվրոպայի Խորհրդի անդամ-երկրների ստորագրման համար: Մինչ- Կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելը, այն բաց է նա- ցանակացած այն պետության ստորագրման համար, ում կիրավորի ստորագրել Նախարարների Կոմիտեն: Կոնվենցիան ենթակա է վավերացման, ընդունման կամ հավանության: Վավերացման, ընդունման կամ հավանության վերաբերյալ փաստաթղթերը պետք է ի պահ փրվեն Եվրոպայի Խորհրդի Գլխավոր քարտուղարին:

Հոդված 28

1. Սույն շրջանակային Կոնվենցիան ուժի մեջ կմտնի այն օրից եռամսյա ժամկետը լրանալուն հաջորդող ամսվա առաջին օրը, երբ սույն շրջանակային Կոնվենցիայի 27-րդ հոդվածի դրույթներին համաձայն, Եվրոպայի Խորհրդի փաստերկու անդամ-երկրները կարգահայտեն իրենց համաձայնությունը սույն Կոնվենցիան իրենց համար պարտադիր լինելու մասին:

2. Յուրաքանչյուր անդամ-երկրի համար, որը հետագայում կարգահայտի իր համաձայնությունը սույն շրջանակային Կոնվենցիան իր համար պարտադիր լինելու մասին, Կոնվենցիան ուժի մեջ կմտնի վավերացման, ընդունման կամ հաստատման փաստաթուղթը ի պահ հանձնելու օրից եռամսյա ժամկետը լրանալուն հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

Հոդված 29

1. Սույն շրջանակային Կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելուց, - պայմանավորվող պետությունների հետ անցկացված խորհրդավարություններից հետո, Եվրոպայի Խորհրդի Նախարարների Կոմիտեի որոշմամբ, որը համաձայն Եվրոպայի Խորհրդի Կանոնադրության 20-րդ հոդվածի d-կետի, ընդունվում է մեծամասնությամբ, Նախարարների Կոմիտեն Եվրոպայի Խորհրդի անդամ չհանդիսացող յուրաքանչյուր պետության կարող է առաջարկել միանալ սույն շրջանակային Կոնվենցիային, որը համաձայն 27-րդ հոդվածի դրույթների հրավիրվել է ստորագրելու այն, բայց չի ստորագրել, ինչպես նա- որ-է այլ անդամ չհանդիսացող պետության:

2. Յուրաքանչյուր միացած պետության համար սույն շրջանակային Կոնվենցիան ուժի մեջ կմտնի միացման փաստաթուղթը Եվրոպայի Խորհրդի Գլխավոր քարտուղարին ի պահ հանձնելու օրից եռամսյա ժամկետը լրանալուն հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

Հոդված 30

1. Յուրաքանչյուր պետություն ստորագրման կամ վավերացման պահին, ինչպես նաև՝ ընդունման - միանալու փաստաթուղթը ի պահ հանձնելու ժամանակ, կարող է նշել փարածքը կամ փարածքները, որոնց սահմաններում նա պատասխանատվություն է կրում միջազգային հարաբերությունների - սույն Կոնվենցիայի կիրառման համար:

2. Յուրաքանչյուր պետություն կարող է հետագայում ցանկացած պահի Եվրոպայի Խորհրդի Գլխավոր քարտուղարին ուղղված հայտարարությամբ փարածել սույն շրջանակային Կոնվենցիայի կիրառումը որ-է ուրիշ, հայտարարության մեջ նշված, փարածքի վրա: Այս փարածքների վերաբերյալ սույն Կոնվենցիան ուժի մեջ կմտնի այդ հայտարարությունը Գլխավոր քարտուղարի կողմից ստանալու օրից եռամսյա ժամկետը լրանալուն հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

3. Նախորդ երկու կետերի դրույթների հիման վրա արված ցանկացած հայտարարություն կարող է հետ վերցվել, Գլխավոր քարտուղարին ուղղված ծանուցագրի միջոցով, այդպիսի հայտարարության մեջ նշված ցանկացած փարածքի վերաբերյալ: Այդպիսի հետ կանչումը ուժի մեջ կմտնի Գլխավոր Զարտուղարի կողմից ծանուցագիրը ստանալու օրից եռամսյա ժամկետը լրանալուն հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

Հոդված 31

1. Յուրաքանչյուր կողմ, ցանկացած պահի, կարող է չեղյալ հայտարարել սույն շրջանակային Կոնվենցիան՝ ծանուցագիր հղելով Եվրոպայի Խորհրդի Գլխավոր քարտուղարին:

2. Այդպիսի չեղյալ հայտարարումը /դենոնսացիան/ ուժի մեջ կմտնի Գլխավոր քարտուղարի կողմից ծանուցագիրը ստանալու օրից վեցամսյա ժամկետը լրանալուն հաջորդող ամսվա առաջին օրը:

Հոդված 32

Եվրոպայի Խորհրդի Գլխավոր քարտուղարը պետք է տեղեկացնի Եվրոպայի Խորհրդի անդամերկրներին, սույն շրջանակային Կոնվենցիան ստորագրած մյուս պետություններին - սույն Կոնվենցիային միացած յուրաքանչյուր պետության՝

a. ցանկացած ստորագրման մասին;

- b. վավերացման, ընդունման, հավանության կամ միանալու վերաբերյալ յուրաքանչյուր փաստաթղթի ի պահ հանձնելու մասին;
- c. շրջանակային Կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելու ցանկացած օրվա մասին, համաձայն Կոնվենցիայի 28, 29 - 30 հոդվածներին:
- d. սույն շրջանակային Կոնվենցիային վերաբերող ցանկացած այլ ակտի, ծանուցագրի կամ հաղորդագրության մասին:

Ի հավաստումս վերոհիշյալի, ներքոստորագրյալները, լինելով պապշաճ կերպով լիազորված, ստորագրեցին սույն շրջանակային Կոնվենցիան:

Կատարված է Ստրասբուրգում 1995թ, փետրվարի 1-ին, անգլերեն - ֆրանսերեն լեզուներով, երկու փեքսսներն էլ հավասարազոր են, - մեկական փաթեթակով հանձնվում են ի պահ Եվրոպայի Խորհրդի արխիվ: Եվրոպայի Խորհրդի Գլխավոր քարտուղարը հաստատված պատճենները պետք է փոխանցի Եվրոպայի Խորհրդի յուրաքանչյուր անդամ-երկրի, ինչպես նա- յուրաքանչյուր պետության, որին կառաջարկվի ստորագրել կամ միանալ սույն շրջանակային Կոնվենցիային:

ՆԱԽԱՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ավելի քան քառասուն տարների ընթացքում, Եվրոպայի խորհուրդը, բազմաթիվ առիթներով, ուսումնասիրել է ազգային փոքրամասնությունների իրավիճակը: Խորհրդարանական Վեհաժողովը, իր գոյության առաջին տարվա ընթացքում /1949թ./, Իրավական - Վարչական Հարցերի Կոմիտեի զեկույցով, ճանաչեց «ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների ընդլայնված պաշտպանության խնդրի» կար-որությունը: «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայում չընդգրկված ազգային փոքրամասնությունների որոշ իրավունքները երաշխավորելու համար, Վեհաժողովը 1961 թվականին առաջարկեց Կոնվենցիայի երկրորդ լրացուցիչ արձանագրության մեջ նոր հոդված ավելացնել: Կոնվենցիան, 14-րդ հոդվածում, պարզապես հղում էր կատարում «ազգային փոքրամասնության պատկերացումներին» խտրականությունների չկիրառման տեսանկյունից: 285 Հանձնարարականը /1961թ./ ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության մասին հոդվածի նախագծի համար առաջարկեց հետ-յալ ձևակերպումը.

«Ազգային փոքրամասնությանը պատկանող անձիք, իրենց խմբի մյուս անդամների հետ միասին, - հասարակական կարգին համապատասխան, չպետք է զրկվեն իրենց սեփական մշակույթից օգտվելու, իրենց լեզուն գործածելու, իրենց դպրոցները ստեղծելու - իրենց ընտրած լեզվով կրթություն ստանալու կամ իրենց կրոնը դավանելու - կիրառելու իրավունքից»:

2. Այդպիսի արձանագրություն կազմելու հնարավորությունը - նպատակահարմարությունը որոշելու նպատակով լիազորված փորձագետների կոմիտեն, հետաձգեց իր աշխատանքները մինչ- Բելգիական լեզվաբանական գործերում, /Մարդու իրավունքների Եվրոպական Դատարան. 1968թ. հուլիսի 27-ի դատավճիռը, Սերիա A # 6/ կրթության բնագավառում կիրառվող լեզուների վերաբերյալ, վերջնական վճիռ կայացումը: 1973թ. կոմիտեն եզրահանգեց այն կարծիքին, որ իրավական տեսակետից չկա հատուկ անհրաժեշտություն ազգային փոքրամասնությունների իրավունքները «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» Եվրոպական կոնվենցիայի լրացուցիչ արձանագրության առարկա դարձնելու համար: Այնուամենայնիվ, փորձագետները գտնում էին, որ իրավական առումով չկան մեծ խոչընդոտներ արդպիսի արձանագրության ընդունման համար, եթե դրա ընդունումը այլ պայմաններով կհամարվի նպատակահարմար:
3. Այնուհետ- Խորհրդարանական Վեհաժողովը Նախարարների Կոմիտեին առաջարկեց մի շարք քաղաքական - իրավական միջոցառումներ, մասնավորապես, ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների մասին արձանագրություն կամ կոնվենցիա կազմելու համար: 1134 հանձնարարականը /1990թ./ ներառում է այն սկզբունքները, որոնք Վեհաժողովի կողմից համարվել են անհրաժեշտ ազգային

փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության համար: 1991թ. հոկտեմբերին Մարդու իրավունքների Կոմիտեն հանձնարարվեց, Եվրոպայի Անվտանգության - Համագործակցության խորհրդաժողովի /ԵԱՀԽ/ - Միավորված Ազգերի Կազմակերպության կողմից իրականացված աշխատանքները, ինչպես նաև Եվրոպայի խորհրդում առկա մտորումները հաշվի առնելու պայմանով, իրավական - քաղաքական առումներով, որոշել, այն պայմանները, համաձայն որի Եվրոպայի խորհուրդը կարող է գործունեություն ծավալել ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության համար:

4. 1992թ. մայիսին Նախարարների Կոմիտեն լիազորեց Մարդու իրավունքների Կոմիտեն՝ ուսումնասիրել ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանությանը վերաբերող առանձնահատուկ իրավական նորմերի ձևակերպման հնարավորությունները: Այդ նպատակի համար, Մարդու իրավունքների Կոմիտեն ստեղծեց փորձագետների կոմիտե / DH-MIN/, որին 1993թ. մարտին տրված նոր մանդատի ներքո, հանձնարարվեց առաջարկել այս բնագավառում հատուկ իրավական նորմեր՝ Եվրոպայի խորհրդի - ԵԱՀԽ միջ- իրականացված աշխատանքը լրացնելու սկզբունքով: Մարդու իրավունքների Կոմիտեն - DH-MIN-ը, հաշվի առնալ բազմաթիվ տեքստեր, մասնավորապես,

Ժողովրդավարություն իրավունքի Միջոցով Հանձնաժողովի /այսպես կոչված՝ Վենետիկի հանձնաժողով/

կողմից կազմված «Ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության մասին»

Եվրոպական կոնվենցիայի մասին առաջարկը, «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության նպատակ» եվրոպական կոնվենցիայի լրացուցիչ արձանագրության մասին ավստրիական առաջարկը, Վեհաժողովի 1201 /1993թ./ հանձնարարականում ընդգրկված «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի լրացուցիչ արձանագրության նախագիծը - այլ առաջարկներ: Այս ուսումնասիրությունները հանգեցրին 1993թ. սեպտեմբերի 8-ին Նախարարների Կոմիտեն ուղղված Մարդու իրավունքների Կոմիտեի զեկույցի պատրաստմանը, որն ընդգրկում էր բազմաթիվ իրավական նորմեր, որոնք կարող են ընդունվել այդ բնագավառում, ինչպես նաև իրավական փաստաթղթեր, որոնցում այդ նորմերը կարող են շարադրվել: Այդ առիթով, Մարդու իրավունքների Կոմիտեն նշեց, որ «ազգային փոքրամասնություններ» տերմինի մեկնաբանության հարցում չի հաջողվել համաձայնություն ձեռք բերել /հանգել կոնսենսուսի/:

5. Որոշիչ քայլը կատարվեց 1993թ. հոկտեմբերի 8-ի - 9-ի Եվրոպայի խորհրդի անդամ-երկրների Պետությունների - Կառավարությունների Ղեկավարների Վիեննայի Գագաթաժողովում: Այդպես համաձայնություն ձեռք բերվեց, որ Եվրոպայի պատմության մեջ եղած ցնցումների արդյունքում առաջացած ազգային փոքրամասնությունների իրավունքները պետք է պաշտպանվեն - հարգվեն՝ հոգուր խաղաղության - կայունության: Մասնավորապես, Պետությունների - Կառավարությունների Ղեկավարները որոշեցին ձեռնամուխ լինել

ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության համար իրավական ձեռնարկումների: Վիեննայի հռչակագրի II Հավելվածը Նախարարների Կոմիտեին հանձնարարում էր.

-Առանց հապաղելու մշակել շրջանակային կոնվենցիա, որը պետք է սահմանի այն սկզբունքները, որոնք Պայմանավորվող պետությունները կպարտավորվեն հարգել՝ ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանությունը երաշխավորելու համար: Այս փաստաթուղթը բաց կլինի նա- անդամ չհանդիսացող պետությունների ստորագրման համար;

-Աշխատանքներ սկսել «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիան մշակույթի բնագավառում լրացնող արձանագրություն մշակելու համար, որը կներառի անհատական իրավունքները, մասնավորապես, ազգային փոքրամասնությունների պատկանող անձանց իրավունքները, երաշխավորող դրույթներ:

6. 1993թ. նոյեմբերի 4-ին Նախարարների Կոմիտեն ստեղծեց Ազգային Փոքրամասնությունների Իրավունքների Պաշտպանության Հարուկ Կոմիտե: Կոմիտեն փրկված մանդարը արտացոլում էր Վիեննայում ընդունված որոշումները: Եվրոպայի Խորհրդի անդամ-երկրներից բաղկացած սույն Կոմիտեն՝ Մարդու Իրավունքների Կոմիտեի, Մշակութային Համագործակցության Խորհրդի, Զանգվածային Լրատվական Միջոցների Կոմիտեի - Ժողովրդավարություն Իրավունքի միջոցով Հանձնաժողովի ներկայացուցիչների մասնակցությամբ, սկսեց իր աշխատանքները 1994թ. հունվարի վերջերին: Դիտորդի կարգավիճակող մասնակցում էին նա- ԵԱՀԽ Ազգային Փոքրամասնությունների Հարցերով Գերագույն Հանձնակարարը - Եվրոպական Համայնքների Հանձնաժողովը:

7. 1994թ. ապրիլի 15-ին Ազգային Փոքրամասնությունների Իրավունքների Պաշտպանության Հարուկ Կոմիտեն Նախարարների Կոմիտեին ներկայացրեց ժամանակավոր զեկույց, որը հետագայում փոխանցվեց Խորհրդարանական Վեհաժողովին /փաստաթուղթ 7109/: Նախարարների Կոմիտեն 1994թ. մայիսին, 94-րդ նստաշրջանի ընթացքում, իր գոհունակությունը հայտնեց Վիեննայի հռչակագրից բխող մանդարի ներքո ձեռք բերված առաջընթացի վերաբերյալ:

8. Շրջանակային Կոնվենցիայի որոշ դրույթներ, որոնք պահանջում են քաղաքական իրավաբարություն /արբիտրաժ/, ինչպես նա- այն դրույթները որոնք վերաբերում են Կոնվենցիայի իրագործման վերահսկմանը, մշակվել են Նախարարների Կոմիտեի կողմից /1994թ. հոկտեմբերի 7-ի Նախարարների Պալլիբրակների 517bis հանդիպում/:

9. Ազգային Փոքրամասնությունների Իրավունքների Պաշտպանության Հարուկ Կոմիտեն 1994թ. հոկտեմբերի 10-ից 14-ը փեղի ունեցած հանդիպման ժամանակ, որոշեց Նախարարների Կոմիտեին ներկայացնել շրջանակային կոնվենցիայի

նախագիծը: Նախարարների Կոմիտեն ընդունեց ներկայացված նախագիծը 1994թ. նոյեմբերի 10-ին՝ 95-րդ նստաշրջանի ընթացքում:

1995թ. փետրվարի 1-ին Շրջանակային Կոնվենցիան բաց էր Եվրոպայի Խորհրդի անդամ-երկրների ստորագրման համար:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԿԱՏԱՌՈՒՄՆԵՐ

Շրջանակային Կոնվենցիայի նպատակները

10. Շրջանակային Կոնվենցիան հանդիսանում է առաջին իրավաբանորեն պարտավորեցնող բազմակողմ փաստաթուղթը, որն ընդհանուր առմամբ նվիրված է ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանությանը: Կոնվենցիայի նպատակն է սահմանել այն իրավական սկզբունքները, որ պետությունները կպարտավորվեն հարգել՝ ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանությունը երաշխավորելու համար: Սույնով Եվրոպայի Խորհուրդը կյանքի կոչեց Վիեննայի հռչակագրի կոչը /Հավելված II/ Եվրոպայի Անվտանգության - Համագործակցության Խորհրդաժողովի /ԵԱՀԽ/ կողմից ընդունված քաղաքական սկզբունքները, առավել հնարավոր չափով, իրավական պարտավորությունների վերափոխելու մասին:

Մոտեցումներ - հիմնական կոնցեպցիաներ

11. Լուծում պահանջող փարբեր իրավիճակներն ու խնդիրները դասակարգելու համար, որոշվեց, որ Շրջանակային Կոնվենցիան հիմնականում պետք է ներառի ծրագրային բնույթի դրույթներ, որոնք պետք է սահմանեն այն նպատակները, որ պետք է երաշխավորեն Կողմերը: Այս ծրագրային բնույթի դրույթները, որոնք ենթակա չեն ուղղակի կիրառման, համապատասխան պետությունների հայեցողությանն են թողնում իրենց առջ- դրված նպատակների իրագործումը, դրանով նրանց հնարավորություն տալով հաշվի առնել իրենց յուրահատուկ հանգամանքները:

12. Պետք է նշել նա-, որ Շրջանակային Կոնվենցիան չի ներառում «ազգային փոքրամասնություն» հասկացության բնորոշումը: Որոշվել էր գործնական /պրագմատիկ/ մոտեցում ցուցաբերել, որը հիմնված էր այն համոզման վրա, որ այդ փուլում անհնար է սահմանել Եվրոպայի Խորհրդի բոլոր անդամերկրների առաջարկությունները համախմբող բնորոշում:

13. Շրջանակային Կոնվենցիայում շարադրված սկզբունքների կիրառումը պետք է իրականացվի ազգային օրենսդրության - համապատասխան պետական քաղաքականության միջոցով: Դա չի առնչվում կոլեկտիվ իրավունքների ճանաչմանը: Շեշտը դրված է ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանց իրավունքների պաշտպանության վրա, ովքեր կարող են անհարապես կամ խմբերով իրականացնել իրենց իրավունքները /տես, Հոդված 3, կետ 2/: Այդ առումով Շրջանակային Կոնվենցիան հետ-ում է այլ միջազգային կազմակերպությունների կողմից ընդունված փաստաթղթերի մոտեցմանը:

Շրջանակային Կոնվենցիայի կառուցվածքը

14. Նախաբանից բացի, Շրջանակային Կոնվենցիան բաղկացած է հինգ մասերի բաժանված գործուն մասից:
15. I Բաժինը, ընհանուր ձ-ով, ներառում է որոշ հիմնական սկզբունքներ սահմանող դրույթներ, որոնք կարող են նպաստել Շրջանակային Կոնվենցիայի մյուս անկախ դրույթների մեկնաբանմանը:
16. II Բաժինը ներառում է առանձնահատուկ սկզբունքներ:
17. III Բաժինը ընդգրկում է Շրջանակային Կոնվենցիայի մեկնաբանմանն ու իրագործմանն առնչվող մի շարք դրույթներ:
18. IV Բաժինը ներառում է Շրջանակային Կոնվենցիայի իրագործման վերահսկմանը վերաբերող դրույթներ:
19. V Բաժինը ընդգրկում է Եվրոպայի Խորհրդի շրջանակներում ընդունված կոնվենցիաների - համաձայնագրերի տիպային եզրափակիչ դրույթների վրա հիմնված վերջնադրույթներ:

ՇՐՋԱՆԱԿԱՅԻՆ ԿՈՆՎԵՆՑԻԱՅԻ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐԻ ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՆԱԽԱԲԱՆ

20. Նախաբանում շարադրված են Շրջանակային Կոնվենցիան կազմելու պարճառները - բացարված են Կոնվենցիան մշակողների մրահոգությունները: Բացման խոսքերն արդեն մաքսանշում են, որ սույն փաստաթուղթը կարող են ստորագրել - վավերացնել Եվրոպայի Խորհրդի անդամ չհանդիսացող պետությունները /տես, 27-րդ - 29-րդ հոդվածներ/:
21. Նախաբանը հղում է կատարում Եվրոպայի Խորհրդի Կանոնադրության նպատակի - այդ նպատակը երաշխավորելու միջոցներից մեկի՝ մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պա հպ ա նմա ն - հետագա իրագործման վրա:
22. Հղում է կատարվում նա- Եվրոպայի Խորհրդի անդամ-երկրների Պետությունների - Կառավարությունների Ղեկավարների Վիեննայի հռչակագրի վրա, մի փաստաթղթի, որը հանդիսացել է սույն Շրջանակային Կոնվենցիայի հիմքը /տես նա-, վեր-ից հինգերորդ պարբերությունը/: Փաստորեն, Նախաբանի տեքստը մեծապես

ոգեշնչված է այդ հռչակագրով, մասնավորապես, հռչակագրի Հավելված II-ով: Նույնը վերաբերում է նա- Շրջանակային Կոնվենցիայի I - II Բաժիններում ընդգրկված ձեռնարկումների ընտրությանը:

23. Նախաբանը, ոչ սպառիչ կերպով, նշում է Շրջանակային Կոնվենցիայի բովանդակության ոգեշնչման երեք այլ աղբյուրները. «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» կոնվենցիան - ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության վերաբերյալ պարտականություններ ներառող ՄԱԿ-ի - ԵԱՀԽ փաստաթղթերը:
24. Նախաբանն արտացոլում է Եվրոպայի Խորհրդի - նրա անդամ-երկրների մրահոգությունը՝ ազգային փոքրամասնություններին սպառնացող վրանգի վերաբերյալ: Նախաբանը ոգեշնչված է ՄԱԿ-ի «Ազգային կամ էթնիկական, կրոնական - լեզվական փոքրամասնություններին պարկանող անձանց իրավունքների մասին» հռչակագրի 1-ին հոդվածի 1-ին պարբերությամբ /1992թ. դեկտեմբերի 18-ի Գլխավոր Ասամբլեայի կողմից ընդունված 47/135 Բանաձ-/-:
25. Ելնելով այն հանգամանքից, որ Շրջանակային Կոնվենցիան բաց է նա- Եվրոպայի Խորհրդի անդամ չհանդիսացող պետությունների ստորագրման համար -, առավել սպառիչ մտրեցում ցուցաբերելու նպատակով, որոշվել էր ներառել որոշ սկզբունքներ, որոնցից բխող իրավունքներն ու ազատությունները արդեն իսկ երաշխավորված են «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայում - դրա Արձանագրություններում /այդ կապակցությամբ, փես Շրջանակային Կոնվենցիայի 23-րդ հոդվածը/:
26. ՄԱԿ-ի կոնվենցիաներին - հռչակագրերին կատարված հղումը հիշեցնում է համաշխարհային մակարդակով կատարված աշխատանք, ինչպես օրինակ՝ «Քաղաքացիական - քաղաքական իրավունքների մասին» միջազգային պայմանագրում /հոդված 27/ - «Ազգային կամ էթնիկական, կրոնական - լեզվական փոքրամասնություններին պարկանող անձանց իրավունքները մասին» հռչակագրում: Այնուամենայնիվ, այս հղումը չի փարածվում ազգային փոքրամասնության որ-է բնորոշման վրա, որը կարող է ներառված լինել այդ տեքստերում:
27. ԵԱՀԽ համապատասխան սկզբունքների վրա կատարված հղումը արտացոլում է Վիեննայի Հռչակագրի II Հավելվածում արտահայտված ձգպումն այն մասին, որ Եվրոպայի Խորհուրդը, հնարավորությունների սահմաններում, պետք է ձեռնամուխ լինի այդ քաղաքական սկզբունքները իրավական պարտավորությունների վերափոխմանը:
28. Նախաբանի նախավերջին պարբերությունը սահմանում է Շրջանակային Կոնվենցիայի հիմնական նպատակը, այն է՝ երաշխավորել ազգային փոքրամասնությունների - այդ փոքրամասնությունների պարկանող անձանց

իրավունքների - ազատությունների արդյունավետ պաշտպանությունը: Միաժամանակ Նախաբանում ընդգծվում է, որ այդ արդյունավետ պաշտպանությունը պետք է երաշխավորվի օրենքի գերակայության շրջանակներում - պետությունների փարաձբային ամբողջականությունը - ինքնիշխանությունը հարգելու պայմանով:

29. Վերջին փողի նպատակն է նշել, որ Շրջանակային Կոնվենցիայի դրույթները չեն կարող ուղղակիորեն կիրառվել: Խոսքը չի վերաբերվում միջազգային պայմանագրերը ներպետական իրավական համակարգում ընդգրկելու Կողմերի օրենքներին ու պրակտիկային:

ԲԱԺԻՆ I

Հոդված 1

30. Հոդված 1-ի հիմնական նպատակն է նշել, որ ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանությունը, որը հանդիսանում է մարդու իրավունքների միջազգային պաշտպանության անբաժան մասը, չի ներառվում պետությունների սահմանափակ իշխանության մեջ: Այն փաստը, որ այդ պաշտպանությունը «կազմում է մարդու իրավունքների պաշտպանության անբաժան մասը», «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայով սրելով ձևով մարմիններին, սույն Շրջանակային Կոնվենցիայի մեկնաբանման իրավունք, չի վերապահում:

31. Հոդվածը հղում է կատարում ազգային փոքրամասնությունների, որպես այդպիսին, - այդ փոքրամասնությունների պատկանող անձանց իրավունքների - ազատությունների պաշտպանությանը: Այս փորձերակումը - ձևավորման փորձերությունը պարզ է դարձնում, որ չեն շոշափվում ազգային փոքրամասնությունների կոլեկտիվ իրավունքները /տես նա- 3-րդ հոդվածի մեկնաբանությունը/: Կողմերն, այնուամենայնիվ, ճանաչում են, որ ազգային փոքրամասնության իրավունքների պաշտպանությունը կարող է ձեռք բերվել այդ փոքրամասնությունների պատկանող անհատների իրավունքների պաշտպանությամբ:

Հոդված 2

32. Սույն հոդվածը ներառում է Շրջանակային Կոնվենցիայի կիրառումը կարգավորող սկզբունքների ամբողջությունը: Այն համաշունչ - ոգեշնչված է ՄԱԿ-ի Կանոնադրության համաձայն ընդունված, ՄԱԿ-ի Պետությունների միջ-բարեկամական հարաբերությունների - համագործակցության վերաբերյալ միջազգային իրավունքի սկզբունքների մասին հռչակագրով /Գլխավոր Ասամբլեա, 2625 (XXV) բանաձև-, 24 հոկտեմբերի 1970թ./: Սույն դրույթում նշված սկզբունքները ընդհանուր բնույթ ունեն, սակայն հատուկ կար-որություն են ներկայացնում Շրջանակային Կոնվենցիայով կարգավորվող բնագավառի համար:

Հոդված 3

33. Սույն հոդվածը ներառում է երկու տարբեր, սակայն փոխկապակցված սկզբունքներ, որոնք շարադրված են երկու առանձին կետերով:

Կետ 1

34. Կետ 1-ը նախ-առաջ երաշխավորում է ազգային փոքրամասնության պարկանող յուրաքանչյուր անձի, այդպիսին համարվելու կամ չհամարվելու, ազատ ընտրությունը: Այս դրույթը այդ անձանց հայեցողությանն է թողնում այն հարցի որոշումը, թե տվյալ անձն արդյոք ցանկանում է կամ չի ցանկանում ընդունել Շրջանակային Կոնվենցիայի սկզբունքներից բխող պաշտպանությունը:

35. Սույն կետը չի վերաբերում ազգային փոքրամասնության պարկանելիությունը իրավարարությամբ /արբիտրաժով/ ընտրելու անհատի իրավունքին: Անհատի սուբյեկտիվ ընտրությունը անբաժան կերպով կապակցված է անձի ինքնությանն առնչվող օբյեկտիվ չափանիշի հետ:

36. Այնուհետ- 1-ին կետը սահմանում է, որ իր կողմից երաշխավորվող ազատ ընտրությունը կամ այն իրավունքների իրականացումը, որ կապված են այդ ընտրության հետ, չպետք է տվյալ անձին դնեն անբարենպաստ պայմաններում: Դրույթի այս մասը հաստատում է, որ այդ ընտրության ազատությունից օգտվելը, չի դառնա անուղղակի ուրնձգումների առարկա:

Կետ 2

37. Կետ 2-ը սահմանում է, որ Շրջանակային Կոնվենցիայի սկզբունքներից բխող իրավունքներն ու ազատությունները կարող են իրականացվել անհատապես - մյուսների հետ խմբերով: Այդպիսով ճանաչվում է այդ իրավունքների - ազատությունների միացյալ իրականացման հնարավորությունը, որը տարբերվում է կոլեկտիվ իրավունքների հասկացությունից: «Մյուսների հետ» տերմինը պետք է մեկնաբանվի հնարավոր լայն իմաստով - պետք է ներառի մի-նույն ազգային փոքրամասնությանը, այլ ազգային փոքրամասնությանը կամ բնակչության մեծամասնությանը պարկանող անձանց:

ԲԱԺԻՆ III

Հոդված 4

38. Սույն հոդվածի նպատակն է ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանց համար հավասարության - խտրականության արգելման սկզբունքների կիրառման ապահովումը: Այս հոդվածի դրույթները պետք է մեկնաբանվեն սույն Շրջանակային Կոնվենցիայի կոնսերքստում:

1-ին - 2-րդ կետեր

39. Կետ 1-ը դասական մոտեցում է ցուցաբերում այս սկզբունքների հանդեպ: 2-րդ կետը ընդգծում է, որ ազգային փոքրամասնությունների - բնակչության մեծամասնությանը պարկանող անձանց լիակատար - արդյունավետ հավասարության երաշխավորումը, Կողմերից պահանջում է ընդունել այդ անձանց առանձնահատկությունները հաշվի առնող հարուկ միջոցառումներ: Այդպիսի միջոցառումները պետք է «ադեկվատ» լինեն, այսինքն՝ համապատասխանեն համաչափության սկզբունքին, մյուսների իրավունքների ոտնահարումից, ինչպես նաև մյուսների նկատմամբ խտրականությունից խուսափելու համար: Սույն սկզբունքը, ի թիվս այլոց, պահանջում է որպեսզի այդպիսի միջոցառումները, ժամանակի կամ գործունեության շրջանակի առումով, չանցնեն լիակատար - արդյունավետ հավասարության նպատակին հասնելու անհրաժեշտության սահմանները:

40. Շրջանակային Կոնվենցիայում ընգրկված չէ հավասար հնարավորությունների սկզբունքին հարուկ կերպով առջվող առանձին դրույթ: Դրա ընդգրկումը համարվել էր ավելորդ, քանի որ այդ սկզբունքն արդեն ընդգրկված էր սույն հոդվածի 2-րդ կետում: 1-ին կետում խտրականության արգելման մասին սկզբունքի շարադրման ժամանակ, նույնը որոշվեց նաև՝ փեղաշարժի ազատության վերաբերյալ:

Կետ 3

41. 3-րդ կետի նպատակն է պարզաբանել, որ 2-րդ կետում նշված միջոցառումները չպետք է հակասեն հավասարության - խտրականության արգելման սկզբունքներին: Դրա նպատակն է ապահովել ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանց, բնակչության մեծամասնությանը պարկանող անձանց հետ միասին, արդյունավետ հավասարության երաշխավորումը:

Հոդված 5

42. Սույն հոդվածը նպատակաուղղված է ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանց կողմից իրենց մշակույթի պահպանման - զարգացման, ինչպես նաև՝ իրենց ինքնությունը պահպանելու իրավունքի երաշխավորմանը:

Կետ 1

43. Կետ 1-ը ներառում է պարտավորություն, այդ առումով անհրաժեշտ պայմանների ստեղծման մասին: Այն թվարկում է ազգային փոքրամասնության ինքնության չորս կար-որ փարբերը: Սույն հոդվածը չի մեկնաբանվում այնպես, որ բոլոր էթնիկական, մշակութային, լեզվական կամ կրոնական փարբերությունները անհրաժեշտաբար հանգեցնում են ազգային փոքրամասնությունների ստեղծմանը /այս կապակցությամբ, փես 1991թ. Ժն-ում փեղի ունեցած ԵԱՀԽ փորաձագեփների հանդիպման զեկույցը, Բաժին II, կետ 4/:

44. «Ավանդույթներին» կապարված հղումը չի հանդիսանում ազգային օրենքի կամ միջազգային չափանիշներին հակասող պրակտիկաների հաստատում կամ ընդունում: Ավանդույթների պրակտիկան հանդիսանում է հասարակական կարգի պահանջներից բխող սահմանափակումների առարկա:

Կեր 2

45. 2-րդ կերի նպատակն է ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանց պաշտպանել, հակառակ նրանց կամքի, միաձուլումից: Դրանով չի արգելվում կամավոր միաձուլումը:

46. 2-րդ կերը չի արգելում Կողմերին ձեռնարկել միջոցառումներ իրենց ընդհանուր ինտեգրացիոն քաղաքականությունը իրականացնելու համար: Դրանով ճանաչվում է սոցիալական համախմբվածության կար-որությունը - արտացոլվում է Նախաբանում արտահայտված ձգվումը, համաձայն որի մշակութային բազմազանությունը պետք է լինի յուրաքանչյուր հասարակության հրասպազման - ոչ թե պառակտման աղբյուր - գործոն:

Հոդված 6

47. Սույն հոդվածը հանդիսանում է Վիեննայի Հռչակագրի III Հավելվածում շարադրված մտահոգությունների արտահայտությունը /«Ռ-ասիզմի, քսենոֆոբիայի, հակասեմիտիզմի - անհանդուրժողականության դեմ պայքարի մասին» հռչակագիր - գործողության ծրագիր/:

Կեր 1

48. 1-ին կերը հատուկ նշանակություն է տալիս հանդուրժողականության - մշակույթների միջ- երկխոսության մթնոլորտին - նշում է Կողմերի տարածքում բնակվող բոլոր անձանց միջ- փոխադարձ հարգանքի, փոխըմբռնման - համագործակցության խրախուսման կար-որությունը: Կրթության, մշակույթի - լրատվական միջոցների բնագավառները նշված են առանձնահատուկ ձևով, որովհետև դրանք համարվում են չափազանց կար-որ այդ նպատակներին հասնելու համար:

49. Սոցիալական համախմբվածությունն ուժեղացնելու համար, սույն կերի խրախուսում է հանդուրժողականության - մշակույթների միջ- երկխոսությունը, էթնիկական, մշակութային, լեզվական - կրոնական խմբերին պարկանող անձանց միջ- վերացնելով անջրպետները՝ փոխադարձ հարգանք - փոխըմբռնում խրախուսող, ինչպես նա- այդ անձանց, նրանց ինքնությունը պահպանելով, հասարակությունում ինտեգրացնելու նպատակ հետապնդող միջմշակութային կազմակերպությունների - շարժումների միջոցով:

Կեր 2

50. Սույն դրույթը ոգեշնչված է ԵԱՀԽ Կոպենհագենի փաստաթղթի 40.2 կետով: Սույն պարտավորության նպատակն է բոլոր այն անձանց պաշտպանությունը, ովքեր կարող են դառնալ սպառնալիքների կամ խտրականության գործողությունների, թշնամության կամ բռնի գործողությունների զոհ՝ անկախ այդպիսի սպառնալիքների կամ գործողությունների սկզբնապարճառներից:

Հոդված 7

51. Սույն հոդվածի նպատակն է երաշխավորել ազգային փոքրամասնության պարկանող յուրաքանչյուր անձի, հոդվածում նշված, հիմնական ազատությունների - իրավունքների հարգումը: Այդ ազատություններն, իհարկե, ընդհանուր բնույթ ունեն, այդ իսկ պարճառով կիրառվում են բոլորի նկատմամբ, անկախ նրանց ազգային փոքրամասնության պարկանելու կամ չպարկանելու հանգամանքից /օրինակի համար, րես «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 9, 10 - 11 հոդվածները/, - դրանից բացի հարկապես կար-որ են ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության համար: Նախարանի վերը նշված մեկնաբանության մեջ սահմանված նպատակների համար որոշվել էր ընդգրկել «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայում արդեն ընդգրկված որոշ ձեռնարկումներ:

52. Սույն հոդվածը կարող է Կողմերի համար կիրառվել որպես որոշակի պոզիտիվ պարտավորություն, նշված ազատությունները այն բռնի գործողություններից պաշտպանելու համար, որոնց համար պետությունը պարասխանաբարություն չի կրում: «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայով, այդպիսի պոզիտիվ պարտավորությունների հնարավորությունը, ճանաչվել է Մարդու իրավունքների Եվրոպական Դատարանի կողմից:

53. 7-րդ հոդվածում շարադրված որոշ ազատություններ զարգացվել են 8-րդ - 9-րդ հոդվածներում:

Հոդված 8

54. Սույն հոդվածում շարադրված են կրոնի ազատության պաշտպանության առավել մանրամասն կանոններ, քան 7-րդ հոդվածում: Այն համախմբում է ԵԱՀԽ Կոպենհագենի փաստաթղթի 32.2, 32.3 - 32.6 կետերի մի շարք րարերը մեկ դրույթի մեջ: Այս ազատությունները իհարկե վերաբերում են բոլորին, ինչպես նա-, համաճայն 4-րդ հոդվածի՝ նա- ազգային փոքրամասնությանը պարկանող անձանց: Սույն կոնրեքստում, այս ազատությանը րված կար-որությունը պայմանավորված է նրանով, որ դրան հարուկ ուշադրություն դարձնելը համարվել է հարկապես կար-որ:

Հոդված 9

55. Սույն հոդվածում ընդգրկված են կարծիք արտահայտելու ազատությունը պաշտպանելու մասին առավել մանրամասն կանոններ, քան 7-րդ հոդվածում:

Կեր 1

56. Սույն կերի առաջին նախադասությունը կազմվել է համաձայն «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 1-ին կերի երկրորդ նախադասության մոդելի: Թե-նախադասությունը անդրադառնում է հարկապես փոքրամասնության լեզվով տեղեկատվություն - գաղափարներ ստանալու - հաղորդելու ազատությանը, այն նա-վերաբերում է բնակչության մեծամասնության լեզվով կամ այլ լեզուներով տեղեկատվություն - գաղափարներ ստանալու իրավունքին:

57. Սույն կերի երկրորդ նախադասությունը նախատեսում է ձեռնարկումներ, որոնք երաշխավորում են լրաբավական միջոցների մատչելիությունը՝ առանց որ-է խտրականության: «Իրենց իրավական համակարգի շրջանակներում» բառերը զերեղված են Կողմերի այն սահմանադրական դրույթները հարգելու նպատակով, որոնք կարող են սահմանափակել լրաբավական միջոցների մատչելիության աստիճանը՝ այն կարգավորելու նպատակով:

Կեր 2

58. Սույն կերը կազմվել է «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 1-ին կերի օրինակով:

59. Հնչուն ռադիոյի, հեռուստահեռարձակման ու կինեմատոգրաֆի ձեռնարկությունների արտոնագրումը պետք է իրականացվի առանց որ-է խտրականության - օբյեկտիվ չափանիշների հիման վրա: Այս պահանջները, որոնք առանձնահատուկ կերպով չեն նշված «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի 1-ին կերի երրորդ նախադասությունում, համարվել են կար-որ ազգային փոքրամասնությանը պարկանող անձանց իրավունքների պաշտպանության համար կազմված փաստաթղթի համար:

60. «Հնչուն ռադիո» բառը, որն ընդգրկված է սույն հոդվածի 3-րդ կերում, ներառված չէ «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի համապատասխան նախադասության մեջ: Այն կիրառվում է ժամանակակից տերմինաբանությունն ա ըր ա ցուելու համար - իմաստային առումով չունի ոչ մի էական տարբերություն «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածից:

Կեր 3

61. Սույն կերի առաջին նախադասությունը, որը վերաբերում է տպագիր մամուլի միջոցների ստեղծմանն ու օգտագործմանը, պարունակում է էապես նեգատիվ ձեռնարկում, միջոց առավել ճկուն կերպով ձ-ակերպված երկրորդ նախադասությունը ընդգծում է ռադիոյի - հեռուստահեռարձակման բնագավառում դրական պարավորություն /օրինակ՝ հաճախականությունների բաշխումը/: Այս տարբերակումը արտացոլում է հաճախականությունների սակավությունը - այդ ոլորտում կարգավորումների անհրաժեշտությունը: Ոչ մի հատուկ հղում չի կատարվել ազգային փոքրամասնությանը պատկանող անձանց կողմից լրատվական միջոցների ստեղծման համար ֆոնդեր որոնելու իրավունքին, քանի որ այդ իրավունքն ինքնին համարվել է ակներ-:

Կեր 4

62. Սույն կերը շեշտում է ազգային փոքրամասնությունների պատկանող անձանց համար լրատվության միջոցների մատչելիությունը դյուրացնելու - հանդուրժողականության ու մշակութային բազմակարծությունը խրախուսելու համար երկակի նպատակ հետապնդող միջոցառումների անհրաժեշտությունը: «Համապատասխան միջոցներ» արտահայտությունը կիրառված է 4-րդ հոդվածի 2-րդ կերի մեկնաբանությունում տրված նպատակների համար /տես 39-րդ կերը/, որտեղ օգտագործված են մի-նույն բառերը: Սույն կերը լրացնում է 9-րդ Հոդվածի 1-ին կերում շարադրված միջոցառումները: Սույն կերով նախատեսված միջոցառումները, օրինակի համար, կարող են բաղկացած լինել ֆոնդերից, որոնք անհրաժեշտ են փոքրամասնության ռադիոհաղորդման կամ փոքրամասնությունների հարցերով ծրագրերի պատրաստման -/կամ խմբերի միջ- երկխոսությունն աջակցելու համար, կամ խմբագիրներին - հաղորդավարներին խրախուսելու համար, խմբագրական անկախության առումով, թույլատրելու ազգային փոքրամասնություններին իրենց լրատվական միջոցներից օգտվումը:

Հոդված 10

Կեր 1

63. Ազգային փոքրամասնությանը պատկանող յուրաքանչյուր անձի կողմից իր փոքրամասնության լեզուն ազատ - անարգել գործածելու իրավունքի ճանաչումը առանձնապես կար-որ է: Փոքրամասնության լեզվի օգտագործումը ներկայանում է այդ անձանց կողմից իրենց ինքնությունը պահպանելու - պաշտպանելու սկզբունքային միջոցներից մեկը: Այն նա- հնարավորություն է ընձեռնում նրանց իրականացնել կարծիք արտահայտելու ազատությունը: «Հասարակական վայր»-ը նշանակում է հասարակական վայրերում, դրսում, այլ մարդկանց ներկայությամբ, սակայն ոչ մի կերպ չի առնչվում հասարակական իշխանությունների հետ հարաբերություններին, ինչը հանդիսանում է սույն հոդվածի 2-րդ կերի առարկան:

Կեր 2

64. Սույն դրույթը չի անդրադառնում ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անհարների - հասարակական իշխանությունների միջ- բոլոր հարաբերություններին: Այն առնչվում է միայն վարչական իշխանություններին: Սակայն վերջինս պարք է մեկնաբանվի լայն առումով, որպեսզի, օրինակի համար, ընդգրկի նա- մարդու իրավունքների պաշտպանի ինստիտուտը /Օմբուդսմենը/: Հաշվի առնելով ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանց - վարչական իշխանությունների հարաբերություններում հնարավոր ֆինանսական, վարչական, հարկապես զինվորական - տեխնիկական դժվարությունները՝ կապված փոքրամասնության լեզվի օգտագործման հետ, սույն դրույթը ձ-ակերպվել է շար ճկուն ձ-ով՝ Կողմերին թողնելով գործողությունների ազատության լայն հնարավորություն:

65. 2-րդ կերում նշված երկու պայմանների բավարարման դեպքում, Կողմերը, հնարավորությունների սահմաններում, պարք է ապահովեն վարչական իշխանությունների հետ հարաբերություններում փոքրամասնության լեզվի օգտագործումը: «Իրական կարիքի» գոյությունը պարք է որոշվի Պարության կողմից օբյեկտիվ չափանիշի հիման վրա: Այնուամենայնիվ, Պայմանավորվող Պարությունները պարք է ամեն ջանք գործադրեն սույն սկզբունքը կիառելու համար: «Հնարավորությունների սահմաններում» ձ-ակերպումը մարնանշում է, որ պարք է հաշվի առնվեն բազմաթիվ գործոններ, մասնավորապես, տվյալ պարության ֆինասական ռեսուրսները:

66. Փոքրամասնության լեզվի օգտագործման վերաբերյալ Կողմերի պարտավորությունը ոչ մի կերպ չի առնչվում համապարասխան երկրի պաշտոնական լեզվի կամ լեզուների կարգավիճակին: Դեռ ավելին, Շրջանակային Կոնվենցիան, մարադրված կեպով, ձեռնպահ է մնում «ավանդապես կամ զգալի քանակությամբ ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանց կողմից բնակեցված վայրերի» սահմանումից: Նախընտրելի է համարվել ընդունել ճկուն ձ-ակերպում, որը հնարավորություն կընձեռնի հաշվի առնել յուրաքանչյուր Կողմի առանձնահարուկ պայմանները: «Ավանդապես---բնակեցված» տերմինը չի վերաբերում պարմական փոքրամասնություններին, այլ միայն նրանց, ովքեր դեռ-ս բնակվում են մի-նույն աշխարհագրական շրջաններում /տես նա- 11-րդ հոդվածի 3-րդ կերը - 14-րդ հոդվածի 2-րդ կերը/:

Կեր 3

67. Սույն կերը հիմնվում է «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կողնվենցիայի 5-րդ - 6-րդ հոդվածներում ընդրկված որոշ դրույթների վրա: Դա չի անցնում այդ հոդվածներում ներառված երաշխիքների սահմաններից:

Հոդված 11

Կեր 1

68. Սույն պարտավորության գործնական կիրառման առումով, դրույթը ձ-ակերպվել է այնպես, որպեսզի հնարավորություն ընձեռնի Կողմերին կիրառել այն՝ իրենց առանձնահատուկ պայմանների համաձայն: Օրինակ՝ Կողմերը կարող են օգտագործել իրենց պաշտոնական լեզվի այբուբենը, ազգային փոքրամասնության պապկանող անձանց անուն/ներ/ը իր/իրենց հնչունաբանական ձ-ով գրելու համար: Անձիք, որոնց հարկադրել են հրաժարվել իրենց իսկական անունից կամ որոնց անուն/ներ/ը փոխվել են ուժի գործադրմամբ, պետք է իրենց անուն/ներ/ը վերականգնելու իրավունք ունենան, բացառությամբ, խարդախությամբ իրավունքների չարաշահման - անվան/անունների փոխման դեպքերի: Սույնով ենթադրվում է, որ Կողմերի իրավական համակարգերը, այդ իմաստով, պետք է համապատասխանեցվեն ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության վերաբերյալ միջազգային սկզբունքներին:

Կեր 2

69. Սույն կետում առկա պարտավորությունները վերաբերում են անհատի «իր փոքրամասնության լեզվով հասարակության համար տեսանելի, մասնավոր բնույթի նշումների, գրությունների - այլ տեղեկատվություն» տեղադրելու իրավունքին: Դրանով իհարկե չի բացառվում այն հանգամանքը, որ ազգային փոքրամասնությունների պապկանող անձանցից, ի լրումն վերոհիշյալի, կարող է պահանջվել օգտագործել պաշտոնական -/կամ այլ փոքրամասնությունների լեզունները: «Մասնավոր բնույթի» արտահայտությունը վերաբերում է այն ամենին, ինչը պաշտոնական չէ:

Կեր 3

70. Սույն հոդվածը խրախուսում է տեղական անվանումները, փողոցների անվանումները - հասարակության համար նախատեսված այլ տեղագրական նշումները փոքրամասնության լեզվով ունենալու հնարավորությունները: Սույն սկզբունքը կիրառելու համար, պետությունները լիազորված են հաշվի առնելու առանձնահատուկ պայմանները - իրենց իրավական համակարգերի շրջանակը, ներառյալ, որտեղ անհրաժեշտ է, այլ պետությունների հետ համաձայնագրերը: Սույն դրույթի շրջանակներում պետությունները չեն ստանձնում այլ պետությունների հետ համաձայնագրեր կնքելու որ-է պարտավորություն: Սակայն այդպիսի համաձայնագրերի կնքման հնարավորությունը չի բացառվում: Միաժամանակ սույն դրույթը չի առնչվում գոյություն ունեցող համաձայնագրերի իրավաբանորեն պարտավորեցնող բնույթին: Սույն դրույթից չի հետ-ում փոքրամասնության լեզվով գրված տեղական անվանումների պաշտոնական ճանաչում:

Հոդված 12

71. Սույն հոդվածով խրախուսվում են մշակույթի, պարմության, լեզվի - կրոնի վերաբերյալ, ինչպես ազգային փոքրամասնությունների, այնպես էլ բնակչության մեծամասնության գիտելիքները՝ միջմշակութային հեռանկարով /տես Հոդված 6-ի 1-ի կետը/: Նպատակը հանդիսանում է Շրջանակային Կոնվենցիայի Նախաբանում - Պետությունների - Կառավարությունների Ղեկավարների Վիեննայի հռչակագրի II Հավելվածում նշված հանդուրժողականության - երկխոսության մթնոլորտի ստեղծումը: 2-րդ կետի ցանկը սպառիչ չէ, քանի դեռ «դասագրքերով ապահովման» բառերը չեն մեկնաբանվի այնպես, որպեսզի ներառեն նա- դասագրքերի հրապարակումը - այլ երկրներից դրանց գնումը: Ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանց կրթության մարչելիությունը բոլոր մակարդակներով ապահովելու համար հավասար պայմաններ խրախուսող պարտավորությունները արտացոլում են Վիեննայի հռչակագրում արտահայտված մտահոգությունը:

Հոդված 13

Կետ 1

72. Կողմերի պարտավորությունը ճանաչել, որ ազգային փոքրամասնության պարկանող անձիք իրավունք ունեն ստեղծել - ղեկավարել իրենց սեփական մասնավոր կրթական - վերապարաստման հաստատությունները, ենթակա է պետությունների կրթական համակարգի, մասնավորապես, պարտադիր ուսուցմանը վերաբերող, կարգավորումների պահանջներին: Սույն կետով նախատեսվող հաստատությունները, այլ հաստատությունների օրինակով, կարող են ենթարկվել ղեկավարման մի-նույն ձ-երին, մասնավորապես, ուսուցման չափանիշների հարցում: Պահանջվող չափանիշներին համապատասխանելու դեպքում, անհրաժեշտ է, որպեսզի ցանկացած շնորհվող որակավորում ճանաչվի պաշտոնապես: Համապատասխան ազգային օրենսդրությունը պետք է հիմնվի օբյեկտիվ չափանիշի վրա - համապատասխանի խորականության արգելման սկզբունքին:

Կետ 2

73. Կետ 1-ում նշված իրավունքների իրականացումը, համապատասխան Կողմի վրա չի դնում որ-է ֆինանսական պարտավորություն, բայց - չի բացառում նման օժանդակության հնարավորությունը: Հոդված 14

Կետ 1

74. Ազգային փոքրամասնության պարկանող յուրաքանչյուր անձի կողմից, իր փոքրամասնության լեզուն սովորելու իրավունքի ճանաչման պարտավորությունը, հանդիսանում է անձի կողմից իր ինքնությունը պահպանելու հիմնական միջոցներից մեկը: Այսպես չեն կարող լինել որ-է բացառություններ: Չհակասելով 2-րդ կետում նշված սկզբունքին, սույն կետը չի հանգեցնում Պետության կողմից նշանակալից ֆինանսական բնույթի պոզիտիվ գործողություն:

Կեր 2

75. Սույն դրույթն առնչվում է փոքրամասնության լեզվի ուսումնասիրման - այդ լեզվով կրթություն ստանալուն: Հաշվի առնելով փոքրամասնության լեզվով կրթություն ստանալու դեպքում հնարավոր ֆինա նսա կան, վարչական - տեխնիկական դժվարությունները՝ սույն դրույթը ձ-ակերպվել է շար ճկուն կերպով՝ Պետություններին տալով գործողությունների լայն հնարավորություններ: Փոքրամասնության լեզվով կրթության ստացումը երաշխավորող պարտավորությունը ենթակա է մի շարք պայմանների, մասնավորապես, համապատասխան ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանց կողմից «զգալի կարիքի» առկայության պայմանին: «Հնարավորությունների սահմաններում» ձ-ակերպումը ընդգծում է, որ կրթության ստացումը կախված է համապատասխան Կողմի առկա ռեսուրսներից:

76. Տեքստը, մտադրված կերպով, ձեռնպահ է մնում «զգալի կարիք» արտահայտության բնորոշումից, տալով ձ-ակերպման ճկուն մի ձ-, որը հանարավորություն է տալիս Կողմերին հաշվի առնել իրենց պետությունների առանձնահատուկ պայմանները: Կողմերը, կրթության ստացումը երաշխավորելու հարցում, ունեն միջոցների - կարգավորումների ընտրություն՝ իրենց յուրահատուկ կրթական համակարգը հաշվի առնելու պայմանով:

77. Սույն կետում նշված փոքրամասնության լեզուն ուսումնասիրելու - փոքրամասնության լեզվով կրթություն ստանալու երկնտրանքները, միմյանց չեն բացառում, - նույնիսկ եթե, 14-րդ Հոդվածի 2-րդ կետով Պետությունների վրա երկուսը կատարելու հարցում ոչ մի պարտավորություն չի դրվում, այդ ձ-ակերպումը մի-նույն ժամանակ չի խոչընդոտում Պետության կողմից լեզվի ուսումնասիրման, ինչպես նա- այդ լեզվով կրթության ստացման իրավունքների կիրառումը: Երկլեզվա ուսուցումը կարող է հանդիսանալ սույն դրույթի նպատակների ձեռք բերման միջոցներից մեկը: Սույն կետից բխող պարտավորությունը կարող է տարածվել նախադպրոցական կրթության վրա:

Կեր 3

78. Փոքրամասնության լեզուն ուսումնասիրելու - այդ լեզվով կրթություն ստ ա նա լու հնարավորությունները չպետք է վնաս պարճառեն պաշտոնական լեզվի ուսուցմանն ու դասավանդմանը: Պաշտոնական լեզվի իմացությունը իսկապես հանդիսանում է սոցիալական համախմբվածության - ինտեգրացման գործոն:

79. Մեկից ավելի պաշտոնական լեզու ունեցող պետությունները պետք է կարգավորեն առաձնահատուկ հարցեր՝ սույն դրույթի կիրառումն ապահովելու համար:

Հոդված 15

80. Սույն Հոդվածը Կողմերից պահանջում է ստեղծել անհրաժեշտ պայմաններ՝ ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանց արդյունավետ մասնակցությունը մշակութային, սոցիալական - տնտեսական կյանքում, ինչպես նա- պետական

գործունեության մեջ, մասնավորապես, նրանց առնչվող հարցերում, ապահովելու համար: Սույն դրույթի նպատակն է, ապահովել իրական հավասարություն ազգային փոքրամասնությունների - բնակչության մեծամասնությանը պարկանող անձանց միջ-: Ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանց համար, այդպիսի մասնակցության անհրաժեշտ պայմաններ ստեղծելու համար, Կողմերը, իրենց սահմանադրական համակարգերի շրջանակներում, կարող են խրախուսել հետ-յալ միջոցառումները:

-Համապատասխան ընթացակարգերի միջոցով այդ անձանց հետ խորհրդավորությունների անցկացում, երբ Կողմերը մտադիր են ձեռնարկել փոքրամասնություններին ուղղակիորեն առնչվող օրենսդրական կամ վարչական միջոցառումներ;

-Փոքրամասնություններին ուղղակիորեն առնչվող ազգային - ռեզիդենտ զարգացման ծրագրերի պատրաստման, կիրառման - գնահատման հարցերում այդ անձանց ներգրավում; -Փոքրամասնությունների հետ կապված ուսումնասիրություններ ձեռնարկելիս, գնահատել ծրագրավորված զարգացման գործունեությունների հնարավոր ազդեցությունը փոքրամասնությունների վրա;

-Ապահովել Ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանց արդյունավետ մասնակցությունը, ազգային կամ տեղական մակարդակներով, օրենսդրական գործընթացներին - ընտրովի մարմիններում;

- Ապակենտրոնացված կամ տեղական կառավարման ձ-եր:

Հոդված 16

81. Սույն հոդվածի նպատակն է ձեռնպահ մնալ այնպիսի միջոցների կիրառումից, որոնք փոխում են բնակչության կառուցվածքային կազմը ազգային փոքրամասնությունների պարկանող անձանցով բնակեցված շրջաններում - նպատակ ունեն սահմանափակել սույն Շրջանակային Կոնվենցիայից բխող իրավունքներն ու ազատությունները: Որպես այդպիսի միջոցների օրինակ կարող է ծառայել այդ իրավունքների - ազատությունների սահմանափակման նպատակով իրականացվող սեփականազրկումը, վտարումը - վարչական սահմանների վերացումն ու վերագծումը /«խեղաթյուրում»/:

82. Սույն Հոդվածը արգելում է միայն Շրջանակային Կոնվենցիայից բխող իրավունքներն ու ազատությունները սահմանափակելու նպատակ հետապնդող միջոցները: Համարվել է անհնար ընդլայնել իրավունքների - ազատություններին առնչվող այդպիսի միջոցներն արգելող հասկացությունը, քանզի այդպիսի միջոցները երբեմն կարող են ամբողջովին արդարեցված - օրինական լինել: Որպես օրինակ կարող է ծառայել գյուղի բնակիչների վերաբնակեցումը՝ ամբարտակ կառուցելու համար:

Հոդված 17

83. Սույն Հոդվածը ներառում է ազգային փոքրամասնությանը պարկանող անձանց մշակույթի պահպանման ու զարգացման, ինչպես նա- նրանց ինքնության պահպանման համար երկու կար-որ ձեռնարկում /տես նա- Հոդված 5-ի 1-ին կետը/: Առաջին կետն առնչվում է ազգաբնակչության խաղաղ միջսահմանային շփումներ հաստատելու - պահպանելու իրավունքին, իսկ երկրորդ կետը՝ ոչկառավարական կազմակերպությունների գործունեությանը մասնակցելու իրավունքին /այս կապակցությամբ, տես 7-րդ հոդվածի՝ դրույթները հանրահավաքների - միությունների մեջ ընդգրկվելու ազատության մասին/:

84. Սույն Հոդվածի դրույթները մեծապես հիմնված են ԵԱՀԽ Կոպենհագենի փաստաթղթի 32.4 - 32.6 կետերի վրա: Համարվել է ավելորդ Պետության տարածքում շփումների հաստատման - պահպանման մասին առանձին դրույթի ընդգրկումը, քանզի դրանք համապատասխանաբար ընդգրկված են Շրջանակային Կոնվենցիայի այլ դրույթներում, անվանապես, 7-րդ Հոդվածում՝ հանրահավաքների - միությունների մեջ ընդգրկվելու ազատությունների առումով:

Հոդված 18

85. Սույն հոդվածը խրախուսում է Կողմերին, ի լրումն գոյություն ունեցող միջազգային փաստաթղթերի, երբ դա կարդարացվի առանձնահատուկ պայմաններով, կնքել երկկողմ - բազմակողմ համաձայնագրեր ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության համար: Այն նա- խրախուսում է միջսահմանային համագործակցությունը: Ինչպես նշված է Վիեննայի հռչակագրում - դրա II Հավելվածում, այդպիսի համաձայնագրերը - համագործակցությունը կար-որ են հանդուրժողականության, բարգավաճման, կայունության - խաղաղության աջակցման համար:

Կետ 1

86. Սույն կետով նախատեսվող երկկողմ - բազմակողմ համաձայնագրերը, օրինակի համար, կարող են կնքվել մշակութային, կրթության - տեղեկատվության բնագավառներում:

Կետ 2

87. Սույն կետը նշում է միջսահմանային համագործակցության կար-որությունը: Պետությունների միջ- տեղեկատվության - փորձի փոխանակումը հանդիսանում է կար-որ միջոց փոխադարձ ընթերցումը - վստահությունը աջակցելու հարցում: Մասնավորապես, միջսահմանային համագործակցությունը ունի այն առավելությունը, որ հանրավորություն է տալիս համապատասխան անձանց ցանկություններին - կարիքներին հարկապես համապատասխանող կարգավորումների իրականացումը:

Հոդված 19

88. Սույն հոդվածը սահմանում է սահմանափակումների կամ բացառությունների հնարավորություն: Այն դեպքում, երբ Շրջանակային Կոնվենցիայում ներառված ձեռնարկումները ունեն իրենց համարժեքները այլ միջազգային իրավական փաստաթղթերում, մասնավորապես, «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայում, ապա թույլատրվում են այդ փաստաթղթերում նախատեսված սահմանափակումներն ու բացառությունները: Այն դեպքում, երբ սույն Շրջանակային Կոնվենցիայում շարադրված ձեռնարկումները չունեն իրենց համարժեքները այլ միջազգային փաստաթղթերում, ապա թույլատրվում են այլ իրավական փաստաթղթերում ընդգրկված /ինչպիսին է «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիան/ սահմանափակումներն ու բացառությունները այնքանով, որքանով դրանք վերաբերում են նշված ձեռնարկումների:

ԲԱԺԻՆ III

Հոդված 20

89. Ազգային փոքրամասնությունների պաշտպանող անձիք պետք է հարգեն ազգային սահմանադրությունը - ազգային օրենսդրությունը: Այնուամենայնիվ, ազգային օրենսդրությանը կատարված այս հղումը, Կողմերին իրավունք չի տալիս անտեսել Շրջանակային Կոնվենցիայի դրույթները: Ազգային փոքրամասնությունների պաշտպանող անձիք պետք է հարգեն նա- մյուսների իրավունքները: Այդ կապակցությամբ կարելի է հղում կատարել այն իրավիճակին, երբ Ազգային փոքրամասնությունների պաշտպանող անձիք ազգությամբ հանդիսանալով փոքրամասնություն, կազմում են Պետության մեկ շրջանի բնակչության մեծամասնությունը:

Հոդված 21

90. Սույն դրույթը ընդգծում է միջազգային իրավունքի հիմնական սկզբունքների կար-որությունը - նշում է, որ ազգային փոքրամասնությունների պաշտպանող անձանց իրավունքների պաշտպանությունը պետք է համապատասխանի այդ սկզբունքներին:

Հոդված 22

91. «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 60-րդ հոդվածի վրա հիմնված այս դրույթը, սահմանում է հանրաճանաչ մի սկզբունք: Նպատակը հանդիսանում է երաշխավորել, որպեսզի ազգային փոքրամասնությունների պաշտպանող անձիք օգտվեն, իրենց համար առավել նպաստավոր, մարդու իրավունքների բնագավառին վերաբերող, ազգային կամ միջազգային, համապատասխան օրենսդրությունից:

Հոդված 23

92. Սույն դրույթն առնչվում է Շրջանակային Կոնվենցիայի - «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» կոնվենցիայի հարաբերակցմանը, որի վրա հղում է կատարվում Նախարարում: Ոչ մի հանգամանքերում, Շրջանակային Կոնվենցիան նպատակ չի հետապնդում ձ-ափոխել «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» կոնվենցիայով երաշխավորված իրավունքներն ու ազատությունները: Ընդհակառակը, Շրջանակային Կոնվենցիայում նշված իրավունքներն ու ազատությունները, որոնք հանդիսանում են նա- «Մարդու իրավունքների - հիմնական ազատությունների պաշտպանության մասին» կոնվենցիայի համապատասխան դրույթների առարկա, պետք է մեկնաբանվեն վերջիններիս համաձայն:

ԲԱԺԻՆ IV

24-ից 26-րդ Հոդվածներ

93. Շրջանակային Կոնվենցիայի կիրառման վերահսկումն ապահովելու համար, Նախարարների Կոմիտեն լիազորվել է հետ-ել Պայմանավորվող Կողմերի Կոնվենցիայի իրագործմանը: Նախարարների Կոմիտեն պետք է սահմանի, Եվրոպայի Խորհրդի անդամ չհանդիսացող Կողմերի, Կոնվենցիայի կիրառման մեխանիզմին մասնակցելու պայմանները:

94. Յուրաքանչյուր Կողմ, պարբերաբար - Նախարարների Կոմիտեի պահանջի դեպքում, Գլխավոր քարտուղարին պետք է ներկայացնի սույն Շրջանակային Կոնվենցիայի իրագործման մասին տեղեկատվություն: Գլխավոր քարտուղարը պետք է փոխանցի այդ տեղեկատվությունը Նախարարների Կոմիտեին: Այնուամենայնիվ, առաջին զեկույցը, որի նպատակը Կողմի ձեռնարկած օրենսդրական - այլ միջոցառումների մասին տեղեկատվության տրամադրումն է, պետք է ներկայացվի տվյալ Կողմի համար, սույն Շրջանակային Կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելուց հետո, մեկ տարվա ընթացքում: Հետագա զեկույցների նպատակը կհանդիսանա լրացնել առաջին զեկույցում ընդգրկված տեղեկատվությունը:

95. Շրջանակային Կոնվենցիայի իրագործման վերահսկման արդյունավետությունը ապահովելու համար, Կոնվենցիան նախատեսում է Խորհրդակցական Կոմիտեի ստեղծում: Խորհրդակցական Կոմիտեի նպատակը պետք է լինի սույն Շրջանակային Կոնվենցիայում շարադրված սկզբունքների իրականացման համար, Կողմի ընդունած միջոցառումների նույնականության գնահատման ժամանակ, Նախարարների Կոմիտեին օժանդակության ցուցաբերումը:

96. Խորհրդակցական Կոմիտեի կազմավորման կարգը - աշխատանքային ընթացակարգը, որի անդամները պետք է ճանաչված իրազեկություն ունենան ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության բնագավառում, պետք է

սահմանվի Նախարարների Կոմիտեի կողմից սույն Շրջանակային Կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելուց հետո, մեկ տարվա ընթացքում:

97. Շրջանակային Կոնվենցիայի իրագործման վերահսկումը, հնարավորության սահմաններում, պետք է թափանցիկ լինի: Այդ առումով նապարակահարմար կլինի հրապարակել զեկույցները - վերահսկման արդյունքում կազմված այլ փաստաթղթերը:

ԲԱԺԻՆ V

98. 27-ից 32-րդ հոդվածներում ընդգրկված վերջնադրույթները հիմնված են Եվրոպայի Խորհրդի շրջանակներում կնքված համաձայնագրերի - կոնվենցիաների եզրափակիչ դրույթների մոդելի վրա: Վերապահումների մասին ոչ մի դրույթ չի ընդգրկված: Վերապահումներ թույլատրվում են այնքանով, որքանով դրանք թույլատրվում են միջազգային իրավունքով: Սույն Բաժնում, 27 - 29 Հոդվածներից բացի, առանձնահատուկ մեկնաբանություն չի պահանջվում:

27 - 29 Հոդվածներ

99. Շրջանակային Կոնվենցիան բաց է Եվրոպայի Խորհրդի անդամ-երկրների ստորագրման համար, ինչպես նաև, Նախարարների Կոմիտեի առաջարկությամբ՝ այլ պետությունների ստորագրման համար: «Այլ պետություններ» հասկացության տակ նկատի են առնվում ԵԱՀԽ մասնակից պետությունները: Սույն դրույթները հաշվի են առնում Վիեննայի հռչակագիրը, համաձայն որի Շրջանակային Կոնվենցիան պետք է բաց լինի նաև անդամ չհանդիսացող պետությունների ստորագրման համար /տես Եվրոպայի Խորհրդի Վիեննայի Գազաթաժողովի Հռչակագրի II Հավելվածը/: